

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87 —

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalın!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 17 Kânunsani , 1929

Sayı: 112

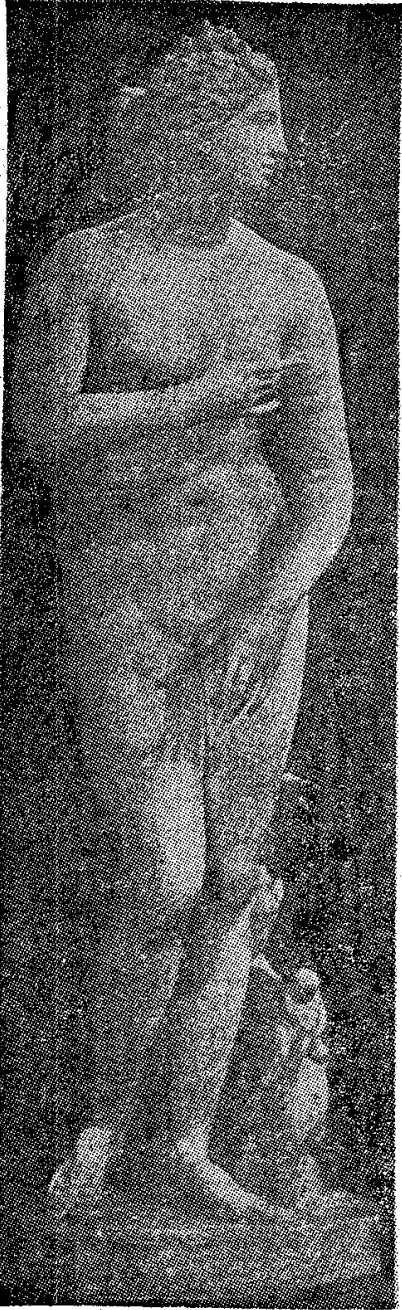
- Temsil Tarzı -

Bir akşam *Rodin*'i atelyesinde ziyaret ettiğimde kendisiyle sohbet ederken pek çabuk karanlık başlamıştı.

Birdenbire bana dedi ki:

— Atık bir heykele bir lambanın ziyasıyla hiç baktınız mı?

— Doğrusu hayır!» diye bir az hayretle cevap verdim.

Venus de Medicis
[Floransa Müzesindedir]

— Galiba sizi hayret ve taacüpte bırakıyorum, ve bir heykele gündüzün ziyasından başka bir suretle bakmak fikrini de garip bir hevës ve hayal olmak üzere telâkki ettiğinizi anlıyorum.

Elbette tabii ziya güzel bir eseri umumî hey'etinde temaşaya en müsait olan ışıktır.... Fakat bir az durunuz... Size bir tecrübe yapayım ki sizin için şüphesiz faydalı olacaktır...»

Bu esnada bir lamba yakmıştı. Bu lambayı aldı ve beni atelyenin bir köşesinde bir kaide üzerinde bulunmakta olan mermerden bir insan gövdesine doğru götürdü.

Floransa müzesinde kâin meşhur *Venus de Medicis* heykelinin ufak ve fevkalade latif eski bir kopyasıydı. *Rodin* bunu orada, ancak çalışırken kendi sünuhatını tahrik ve ikaz için bulunduruyordu.

— Yaklaşınız!» dedi.

Lambayı heykelin yan tarafında ve onun mümkün olduğu kadar yakınında tutarak yandan sıyrıp geçen bir ışık ile karnını aydınlatıyordu.

— Ne görüyorsunuz? diye sordu.

— İlk bakışta ben, nazarıma birdenbire çarpan bir şeyden son derecede hayrette kaldım. Filvaki bu suretle gezdirilen ışık mermerin sathı üzerinde bana bir çok hafif kabartılarla çukurlar gösterdi ki bunların orada bulunacağı hiç bir vakit aklıma gelmezdi. Bunu *Rodin*'e söyledim.

— Alâ! diye tasvip etti.

Sonra devam ederek:

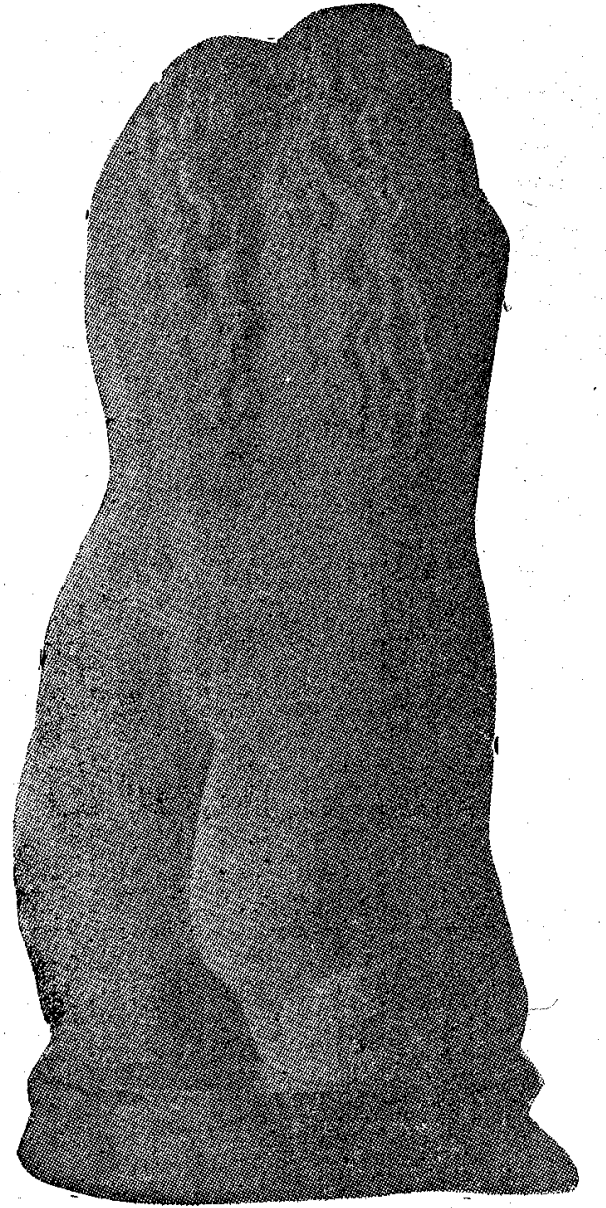
— İyi bakınız! dedi, ve aynı zamanda bu *Venus*'ü taşıyan müdevver tabloyu hafif döndürdü.

Bu dönme esnasında karnın bütün sathı üzerinde hakikaten görünemeyecek ve hiss olunama-

yacak derecede ufak bir hayli çıkıntı ve kabartılar gözüme ilismeye devam ediyordu. İptidada basit görünen şey, hakikatta emsalsiz bir surette karıştı. Bu gördüklerimi ve fikirlerimi nahit üstada söyledim. Tebessüm ederek başını salladı:

— Nasıl? Gerçekten harikülade değil mi? dedi.

Bu kadar teferruatı keşfedeceğinizi ummadığınızı teslim eder-

Atık gövde

[Pariste Millî kütüphanededir]
siniz ya? İşte!... karnı uyluklara rapteden namütenahî mütemevviç hatlara bakınız... kalçanın bütün cazibedar inhinalarını temaşa ederek zevkalinız...

Şimdi de burada... belin üzerinde bütün perestişe şayan ufak çukurları görünüz.»

İbadetkâr bir iştîyak ile yavaş söylüyor ve bu mermer üzerine sanki ona aşık imiş gibi eyiliyordu:

— Adeta hakikî ettir!» diyor idi.

Sonra da şen bir halde devam ederek:

— Bunu insan, öpüş ve okşayışla yoğurulmuş zannedecek!» dedi.

Derken birdenbire elini heykelin kalçası üzerine götürerek:

— Bu gövdeye el ile dokununca insan adeta onu sıcak bulacak zannediyor» dedi.

Bir az sonra da:

— Ey! Şimdi Yunan sanatına dair alel'ade verilen hüküm hakkında ne mütalâada bulunursunuz? dedi.

Derler ki —ve bu fikri en ziyade neşr ve tamim eden bilhassa *academique* meslekine tabi bulunanlar, yani asârı atıkayı tıpkı tıpkısına ve soğuk ve tesirsiz bir surette kopye etmek mesleğini ittihaz etmiş olanlardır— derler ki eskiler *ideal*'e pek ziyade hürmet ve itibar ettikleri için insan etini güya zelil deye hakir görmüşler ve eserlerinde de maddi hakikatın binlerce teferruatını göstermekten çekinmişler. İddia ederler ki onlar yalnız zihin ve fikre hitap eden ve havâssı okşamaya müsait olmayan bir güzelliği, sadeleştirilmiş şekiller ile ihdas ederek bu suretle tabiata ders vermek istemişler.

Bu lisani kullananlar atık sanatıta mevcudiyetini tahayyül ettikleri misale istinat ederek tabiatı tashih, tenkis ve tahdide kalkışıyor ve onu hakikatla hiç bir münasebeti olmayan tesirsiz, soğuk, adı ve muttarit bir *silhouette*, yani bir şekil çevresi haline getiriyorlar.

Ne derecede aldandıklarını

ise siz şimdi gözünüzle gördünüz.

Şüphesiz Yunanilerin fikri pek mantıkî olduğu için en esash ciheti sevkıtabî ile belli ederlerdi. İnsan çehresinin galip olan alâimini kuvvetle ifade ederler idi. Fakat canlı olan teferruatı da hiç bir vakıt hazfetmemişlerdir. Bunları umumî hey'et dahilinde setr ve mezc etmekle iktifa eylediler. Sakin ve mütevazın ahenklerin meftunu oldukları için tavır ve vaziyetin sükûnuna halel verebilecek talî teferruatı gayri ihtiyarî olarak tahfif ederler, azaltırlar, ve fakat onu hiç bir vakıt büsbütün hazfetmezlerdi.

Yalanı onlar hiç bir vakıt usul ve kaide ittihaz etmediler.

Tabiata tamamen hürmetkâr ve âşık oldukları için onu daima gördükleri gibi tasvir ettiler ve her vesilede de ete olan pereştîşlerini fevkal'ade gösterdiler. Çünkü onu hor ve hakir görmüş olduklarını zannetmek cinnet olur. İnsan bedeninin güzelliği hiç bir kavimde onlarda olduğundan daha ziyade zevk verici bir rikkat

Çömelmiş Venus

ve şefkat hissi uyandırmış değildir. Onların vücade getirmiş oldukları bütün şekiller üzerinde bir istiğrak hissi gezer gibidir!

İşte eskilerin asarını tamamı tamamına taklit edenlerin sahte

olan idealini yunan sanatından temyiz eden fark dahi böylece anlaşılmış olur.

Eskilerin indinde hatların umumileştirilmesi, bütün teferruatın yekûnu ve muhassılası olduğu halde eskileri taklit edenlerin sadeleştirmekten ibaret olan usulleri ancak bir fakır ve zaafıdır, vahî bir tomturaktır.

Yunan heykellerinin titreyen adalâtını hayat canlandırdığı ve ısıttığı halde, *academique* denilen o taklitçi sanatın metanetten mahrum bebekleri adeta ölüm ile donmuş bir hale gelmiş gibidirler.»

Bir müddet sükût etti; sonra dedi ki:

— Size büyük bir sır tevdi edeceğim. Şu *Venus*'ün karşısında şimdi hissetmiş olduğumuz hayat tesiri bilir misiniz neyle hasıl oluyor? *Modelé* yani temsil ilmi ile. Size bu kelimeler müptezel gibi görünür, lâkin bunun olanca ehemmiyetini şimdi takdir edeceksiniz.

«Temsil ilmi»'ni bana, heykeltraşlık mesleğine iptidai duhulümde devam etmekte olduğum atelyede çalışan *Constant* namında biri öğretmiştir.

Bir gün yaprak şekilleriyle müzeyyen bir başlığı çamurdan imal ettiğimi görünce bana demişti ki:

— *Rodin*, beceremiyorsun. Sen yaprakları hep düz ve yassı gösteriyorsun; onun için hakikî görünmüyorlar. Bunlardan bir kaçını da uçları sana doğru müteveccih bulunduğu halde göster ki insan onlara bakınca derinliği hissetsin.

Sözünü dinledim ve istihsal ettiğim neticeye de kemali takdir ile hayret ettim. Bunun üzerine *Constant* dedi ki:

— Sana söyleyeceğim şeyi eyice hatırında tut. Bundan böyle nahtedeceğin zaman şekilleri

hiç bir vakıt sathan değil, umkan görmeğe çalış... Bir sathı ancak bir hacmin müntehası, ve bu hacmin şana doğru tevcih ettiği az çok geniş ucu nazarile bak. İşte «temsil» ilmini sen bu sayede iktisap edebilirsin».

Bu esas kaidesi benim için hayret verecek surette semere-dar oldu.

Bunu insan şekilleri vücade ketirir iken dahi tatbik ettim. Bedenin muhtelif aksamını az çok müstevi sathlar tarzında tahayyül edeceğime onları dahilî hacimlerin çıkıntıları olarak tasayvur ettim. Gövdenin veya azanın her bir kabartısında derinin altında umkân tevessü eden bir adalenin ve ya bir kemiğin deriye temas eden sathını hissettirmeğe çalıştım.

Bu suretle de şekillerimin gerçekliği sathî olacak yerde —tıpkı hayatın kendisi misilli— adeta içeriden dışarıya doğru inkişaf eder gibi oldu...

Halbuki eskilerin tamamen bu temsil usulunu kullanmış olduklarını keşfettim. Eserlerindeki dinçlik ve ihtizazkârane olan yumuşaklık dahi elbette bu teknik sayesinde.

Rodin tekrar Venus'ün lâtif heykelini temaşaya daldı. Birden bire dedi ki:

— Fikrinizçe, Gsell, renk esasen nâkışe mi yoksa nâhite mi mahsus bir meziyettir?

— Tabii nâkışe

— Öylemi? O halde şu heykele bakınız.»

Bunu demekle beraber atık gövdeyi yuakrıdan aydınlatabilmek için lambayı mümkün olduğu kadar yukarı kaldırdı.

— Memeler üzerindeki şu şiddetli ışıklara, tenin bükklümle-
rindeki şu kuvvetli gölgelere, birde bu lâtif cismin en nazik kısımları üzerinde adeta buharlı

ve titirek olan yarı aydınlıklara, havada eriyor zannedilecek derecede gittikçe kuvvet ve şiddetini pek ince olarak kaibeden şu tabakalara bakınız. Ne dersiniz? Adeta siyah ve beyaz renklerden mürekkep harika nevin'den bir ahenk değil mi?»

Tastik ve teslime mecbur oldum.

— Ne kadar mubalegalı görünürse görünsün denilebilir ki büyük nâhitler cidden en eyi nâkışlar ve daha doğrusu en eyi hakkâklar kadar *coloriste*, yani renkşinastırlar.

Cismin kabarık yerlerinden

okadar meharetle istifade ederler, ziyanın cür'etini gölgenin mahviyeti ile okadar güzel imtizaç ettirirler ki husule getirdikleri heykeller, en parlak mahkûk resimler derecesinde zevk verirler.

Halbuki renk — işte maksadım da zaten sözü bu mülâhazaya nakletmek idi — güzel bir temsil tarzının çiçeği gibidir. Bu iki meziyet daima birbiriyle beraber bulunur; heykeltraşlığın bütün şah eserlerine canlı bir tendeki ateşin hali veren de işte bunlardır.

VAHİD

KUŞADASINDAN MEKTUP

Denizin öyle tatlı bir lâcivert rengi var,
Harelerde ruhumun tükenmez ahengi var...
Baktım da Kuşadası denilen şu cennete,
Sordum ufka : Yurdumun acap nerde dengi var ?

Sevgilim, bu lâvhayı anlatacak misal yok ;
„Tabiat” gibi zira, dilber olan hayal yok.
Bu deniz ancak senin aşkın kadar güzeldir.

Esen rüzgâr siliyor alımdan kederimi.
Okşuyor saçlarımı, yüzümü, ellerimi..,
Güllerin koynunda mı bürünmüş taravete ?
Gençliğin füsunu mu gıdıklıyor derimi ?

Bu öyle bir lezzet ki, sevgilim, aynınben
Alırım yalnız senin gül buğulu teninden ;
O ipek tenin gibi, burda rüzgâr güzeldir.

Baktım Denizkızının alevden çelengine.
Gözüm daldı ürperen kızıl yakut engine.
Dağlar menekşelerle, leylâklarla duvaklı...
Mezcoldu varlığım da renklerin ahengine.

İçimden yana yana, sessisliği dinledim.
„Bahçecik” pınarından su içtim, serinledim.
Sandım ki ben, sevgilim öptüm dudaklarını !

Her şey güzel : ufuklar, deniz, akşam, su, rüzgâr..
Bütün bunlarda senin aşkın, güzelliğin var.
Gözlerimin içinde senden ışıklar saklı,
Her yerde seni gördüm gezerken diyar diyar...

Fakat bu güzel Yurdum öyle yorgun, hasta ki,
Hüzn ile her dakika o kadar temasta ki
Bekliyor hasret çeken gönlüm gibi Yarın'ı.

Kuşadası, Teşrinievvel 1928

ENİS BEHİÇ